

Nr 687

Av herr Lundberg, om åtgärder mot markvärdestegring m. m.

Markfrågor för bostadsbyggande, industri och fritidsändamål har under en mångfald år varit föremål för både diskussion och utredningar. En utredning kan ha en positiv uppgift att lösa ett problem, men om utredningar blir av sådan karaktär som de vilka sysslat med jordvärdestegringar etc. måste man säga att de icke fyllt någon positiv uppgift utan i stället haft en fördröjande uppgift. I motioner och interpellationer har bl. a. undertecknad krävt att samhället skulle gå från utredning till handling för att skapa skydd mot de bostads- och fritidsmarodörer, som utan hämningar får ta miljoner och miljarder från de många medborgare som både behöver en bostad och fritidsmöjligheter.

Då det förefaller som om de starka ekonomiska intressen som står bakom dessa markjobbbara skulle vara betydligt starkare och snabbare än samhället, borde det vara på tiden att, i avvaktan på ett definitivt beslut, samhället nu beslutar om provisoriska åtgärder för att begränsa och stoppa den lagliga stöld som oförvitliga medborgare på grund av samhällets underlåtenhet att skydda dem åsamkas. I detta läge måste drastiska åtgärder för att stävja jordvärdestegringen vidtagas. Kan samhället vidtaga åtgärder mot småstölder, trafikförseelser etc. kan det inte varken från rättsynpunkt eller ekonomisk synpunkt vara försvarligt att tillåta tomtjobbarnas fortsatta stölder från oförvitliga medborgare.

Man kan fråga vad är det för mening med priskontroll för de varor som handeln förmedlar, jordbruksprodukter etc., när man tillåter ett fåtal tomtjobbbara att från folkhushållet ta ut miljonvinster på ett fåtal timmars arbete. Ocker och utpressning brukar i vanliga fall vara mindre goda ting, men i tomt- och fritidsfrågor är det förnäm rätt som får sitt skydd i lag och författning. Kan det vara rimligt att för en fastighet som förvärvades år 1920 för 20 000 kr. det under december 1962 begärdes ett pris av 1,1 milj. kr. för att priset i mitten av januari 1963 skulle vara uppe i 2 milj. kr. Fastigheten har under åren försörjt jordbrukaren, och efter 32 år begär han att av samhället ta ut en ytterligare vinst som är ca 100 ggr inköpspriset. Jag är medveten om att på fritidsområdet och i samhällscentra är jordvärdestegringen än större. Expropriationslagstiftningen blev ingen som helst lösning av detta problem.

Om vi skall vänta på alla utredningar etc. för att komma till rätta med jordvärdestegringen torde väl ingen lösning kunna nås inom rimlig tid. Från denna synpunkt borde riksdagen begära hos Kungl. Maj:t att komma med förslag på provisoriska förbudslagar, som kunde ge samhället andrum

att utarbeta en mera permanent lagstiftning. Hur dessa provisoriska åtgärder skall kunna få effektiv verkan kan givetvis bli föremål för intresse tvister, men i nuvarande läge borde skatte-, inköps- och markförvärvsvapnet vara det effektivaste. Liksom man bestraffar tjuvnadsbrott av ganska ringa, ja, bagatellartad karaktär, är det rimligt att både de köpande och säljande parterna i tomtjobberi straffas och till samhället får återlämna delar av ockervinsterna.

Alla fastigheter har under en följd av år varit åsatta ett taxeringsvärde. Om man med ledning av taxeringsvärdena för en 10-årsperiod fick fram ett medelvärde som lägges till grund för ett skäligt pris, skulle försäljningspriset kunna beräknas till det dubbla eller högst tre gånger det genomsnittliga taxeringsvärdet. Detta pris skulle utgöra det högsta pris som skulle få tas ut vid byte av äganderätt till tomtmark och fritidsområden. Det överpris som under de senaste 10 åren uttagits, och som nu belastar konsumenterna, skulle till $\frac{3}{4}$ i form av straffskatt återbetalas av försäljaren och $\frac{1}{4}$ av köparen för icke utnyttjad mark; dessa medel skulle gå till staten och avdelas till en fond för inköp av mark till samhället.

Staten, landsting och kommuner skulle genom sina organ utöva en kontrollerande, förmedlande och förvärvande uppgift i fråga om tomt- eller fritidsmark, som medborgarna måste ha för att kunna tillgodose tvingande behov. Priskontroll och köpkontroll måste tillgripas för att stävja tomtjobberiet.

Man kan fråga vad det är för mening med familjepolitik och samhällsstöd till de ekonomiskt mindre bärkraftiga inom samhället, när den yttersta vinsten därav tillåtes gå till dessa få men hänsynslösa tomt- och markjobbare. Fyraveckorsestemestern kommer även att hänsynslöst bli utnyttjad av tomtjobbarna, om inte snabba och effektiva åtgärder vidtages. Om inte ekonomiska eller skattemässiga åtgärder hjälper torde det vara naturligt att dessa oskäligt uttagna övervärden strafflägges som andra, låt vara mindre skadliga brott.

Under motionstider vill de flesta ge uttryck åt en s. k. familjevänlig politik. I regel är detta mera ett uttryck för taktiska talesätt, utan verklig vilja att omsätta dem i praktiken. En verkligt familjevänlig åtgärd, som skulle komma både familjerna och samhället till del, vore just att samhället vidtog åtgärder för att stävja markvärdestegringen, som påverkar både bostads- och fritidskostnaderna på ett orimligt sätt. Att fritidsarrenden skulle få och är i behov av effektiv hjälp för att kunna skydda sig mot hänsynslösa markägare och bolag måste även medtagas i en provisorisk lag.

Av det ovan anförda, och synpunkter jag i motioner och interpellationer förut anför, framgår att det nu borde vara på tiden att övergå från utrednings- och diskussionsstadiet till handling i denna för ett sunt samhälle livsviktiga fråga. Det gäller att komma till rätta med ett samhällsont, som inte har sin like på något annat område.

För att i dagens läge ernå ett snabbt resultat måste man tillgripa provisoriska åtgärder i form av pris-, köp- och försäljningskontroll och en vä-

sentligt förbättrad expropriationsrätt, där både rättsförfarandet och ersättningen ges en realistisk utformning. Genom skatte- och förvärvsåtgärder skall några av de skador som hittills åsamkats samhälle och familjer kunna elimineras, men då erfordras att även dessa tomtjobbarbrott blir straffbelagda och att man har en tillbakasyftande rättstillämpning och preskriptionstid liknande den som gäller för vida mindre brott.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

att, för att stävja tomt- och markvärdestegringen och säkra tillgång på mark till rimligt pris för bostads-, industri- och fritidsändamål, Kungl. Maj:t till årets höstriksdag eller till vårriksdagen 1964 i proposition måtte komma med förslag till provisoriska åtgärder för att snabbt stävja markvärdestegring och tomtjobberi,

att riksdagen förelägges förslag till skatte- och strafföreläggande i denna fråga som gör det möjligt att till staten återföra spekulationsvinsterna, vilka avsättes till markinköp,

att förslag förelägges riksdagen till ändring av expropriationsförfarandet och dess ersättningsregler, samt

att förslag förelägges riksdagen till uppsägnings- och arrendepreisstopp under en tid av fem år till skydd för sommarstugeägare vilka har arrenderad mark.

Stockholm den 26 januari 1963

John Lundberg